

Jongere tuinkunst 5

De tuinarchitecten Hendrik Copijn (1842-1923) en Lodewijk Wilhelmus Copijn (1878-1945)

*Drs. C. S. Oldenburger-Ebbers **

Inleiding

In tegenstelling tot de vorige vier publikaties in de serie „Jongere Tuinkunst”, is dit artikel niet ontstaan naar aanleiding van een collectie tuinontwerpen (in de afdeling Speciale Collecties/Bibliotheek Landbouwhogeschool), maar op basis van slechts enkele ontwerpen en literatuur aanwezig in deze afdeling.

In verband met dit artikel is een overzicht van werken opgesteld. Deze Werkenlijst geeft o.a. informatie over de jaren waarin de projecten zijn ontworpen en over de opdrachtgevers van de projecten. Deze gegevens werden voornamelijk verkregen uit diverse particuliere en gemeentearchieven (zie slot artikel). Alle gegevens zijn nu samen verwerkt in ons documentatiesysteem tuinarchitectuur.

Het is jammer dat ons nu nog maar zo weinig ontwerptekeningen van H. en L. W. Copijn resten (tot heden 30 ontwerpen teruggevonden). Mochten onze lezers een Copijn-tuin en/of -park van vóór 1940 kennen of ontwerpen weten te vinden, wilt u ons dit dan berichten?

Ook in verband met het inventarisatie-onderzoek van mw. drs. Bonica Zijlstra in opdracht van de Nederlandse Tuinenstichting, naar particuliere tuinen ontworpen in de periode 1870-1940, is meer informatie zeer welkom.

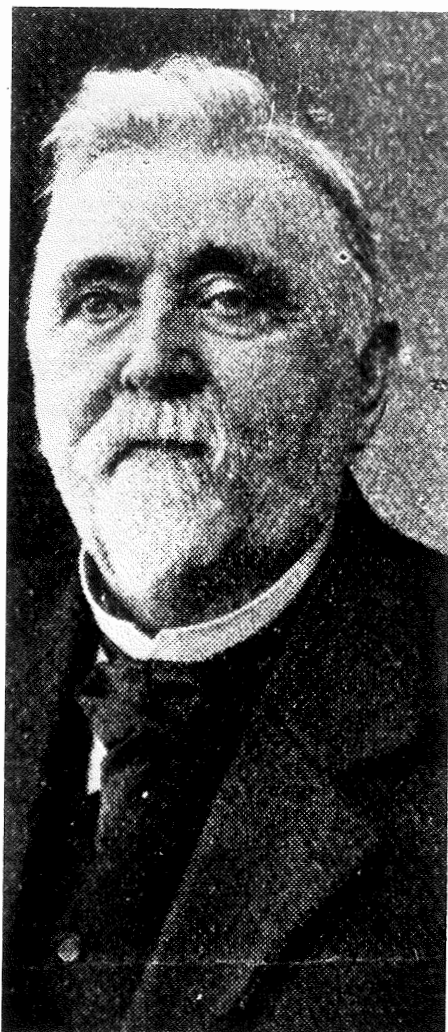
Persoonlijke gegevens

Hendrik Copijn werd 3 maart 1842 te Groenekan geboren als zoon van de architect en later kweker/tuinarchitect Jan Copijn (1812-1886) en Egbertha van Oostveen.

In 1859 voltooide Hendrik Copijn zijn technische schoolopleiding, waarna hij direct bij zijn vader in de leer kwam als kweker en tuinarchitect. In 1860 maakte hij waarschijnlijk zijn eerste ontwerp voor de overplaats „Zandbergen” te Huis ter Heide.

Vader en zoon werkten samen vanaf 1860 tot ca. 1885. Hun samenwerking resulteerde in de firma J. Copijn en Zoon.

Het ontwerp van de buitenplaats „Aardenburg” te Doorn uit ca. 1862 en het ontwerp voor het oostelijk deel van „Gunterstein” te Breukelen uit 1865 staan officieel op naam van Jan Copijn maar bij de aanleg zal Hendrik ook zeker zijn aandeel hebben geleverd. Omdat na 1865 alle ons nu bekende ontwerpen ondertekend zijn door H. Copijn en geen enkele door J. Copijn, zal de verdeling in het samenwerkingsverband J. Copijn en Zoon meestal de volgende zijn geweest: vader leidde de kwekerij en zoon verzorgde de tuinarchitectuur. Ook de beroepsaanduiding in de „Algemeene Catalogus en Prijs-Courant der gewassen, voorhanden in de kweekerijen van J. Copijn boomkweker en architect”, uit 1867-1868, wijst hierop.

* conservator Afd. Speciale Collecties Bibliotheek LH Wageningen

1. Hendrik Copijn

2. Lodewijk Wilhelmus Copijn

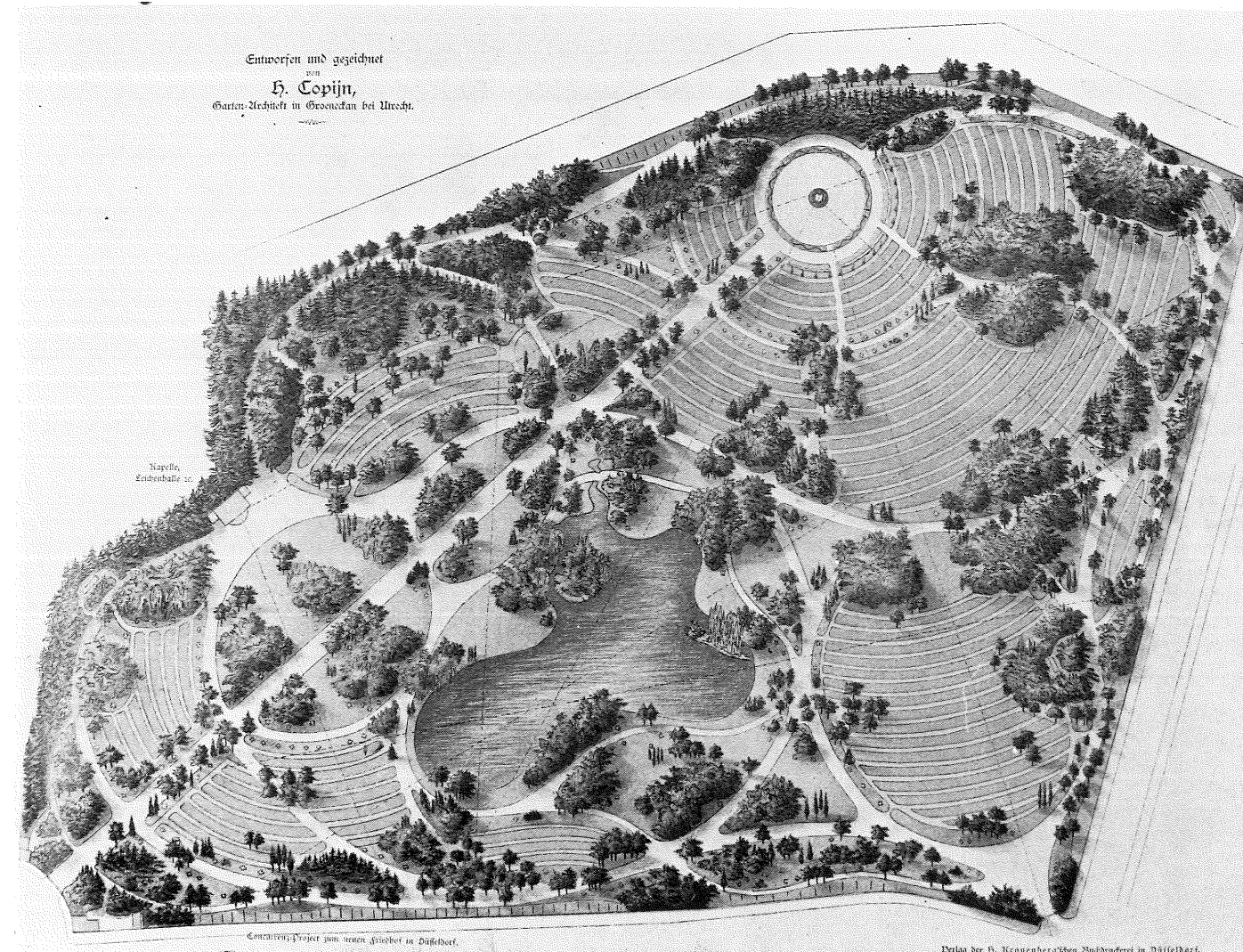
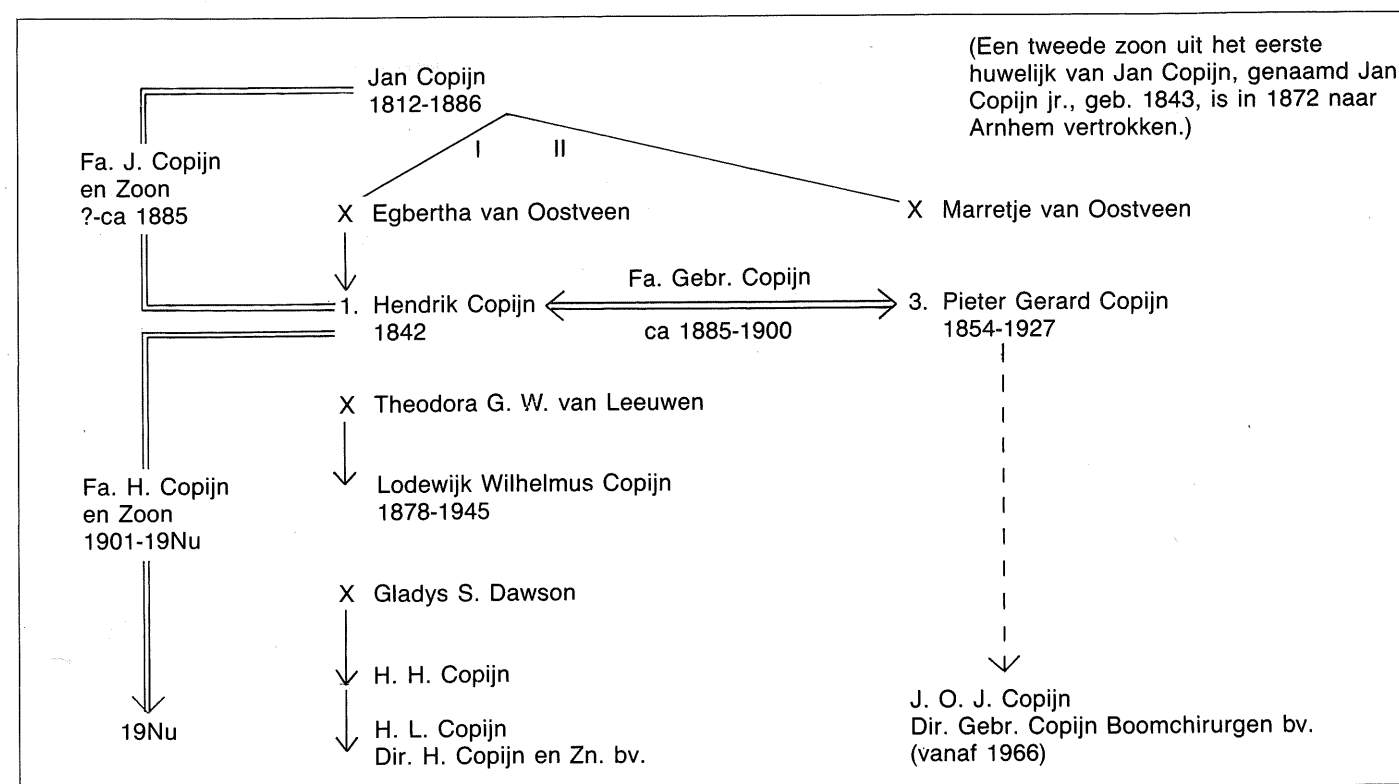
Uit kasboeken van J. Copijn, nog aanwezig bij de tegenwoordige firma H. Copijn en Zn b.v., blijkt dat de kwekerij zeker belangrijke leveringen deed, o.a. aan veel buitenplaatsen op de Utrechtse Heuvelrug zoals „Bloemenheuvel”, „Dennenheuvel”, „Jagtlust”, „Schaerweijde” en aan J. D. Zocher jr. voor „Beerschoten” en „Hoog Beek en Royen”. Ook werd er waarschijnlijk veel aan Duitsland geleverd, want voor het seizoen 1882/1883 verscheen een catalogus en prijscurant in het Duits. In deze tijd heeft Hendrik al vele opdrachten voor het ontwerpen van buitenplaatsen en in het jaar van het verschijnen van de Duitse catalogus van de kwekerij, doet Hendrik mee aan een Duitse prijsvraag voor het ontwerpen van een „parkartigen Friedhofes” in Düsseldorf. Het plan van Eduard Hoppe wint de eerste prijs (uitgevoerd in een moderne gemengde stijl), het plan van Hendrik Copijn lijkt echter ook zeer de moeite waard. In 1853 was Jan Copijn voor de tweede

maal getrouwd met Marretje van Oostveen. Met hun zoon, de architect en boomkweker Pieter Gerard (1854-1927) ging Hendrik vanaf ca. 1885 een compagnonschap aan onder de naam. Gebr. Copijn. De taakverdeling lag voor de hand. Pieter Gerard ontwierp de huizen en Hendrik de aanleg eromheen. In Groenekan en Maartensdijk zijn enkele voorbeelden van hun samenwerking (Groenekanseweg 30, 60, 121, 185 te Groenekan en Dorpsweg 23 te Maartensdijk). Zie verder Werkenlijst. Naast deze samenwerking die officieel tot 1900 duurde, maakte Hendrik natuurlijk ook tuinontwerpen bij reeds bestaande huizen en met andere architecten, zoals „Hydepark” te Doorn (vanaf 1885) in samenwerking met de architecten Staal en Haalmeijer; Kasteel „de Haar” te Haarzuilens (vanaf 1894) in samenwerking met de architect P. J. H. Cuypers; een reorganisatieplan voor park en tuin van Paleis Noordeinde in Den Haag (1894), dat overigens volgens de plannen van L. A.

Springer werd uitgevoerd en het park bij „Huize Rams-Woerthe” te Steenwijk (1899) in samenwerking met de architect A. L. van Gendt. Hendrik Copijn was gehuwd met Theodora Geertruida Wilhelmina van Leeuwen. Op 1 februari 1878 werd hun zoon Lodewijk Wilhelmus geboren, die vanaf 1900 medefirmant van zijn vader werd. In 1901 kwam de eerste catalogus van de nieuwe firma H. Copijn en Zoon uit. Aan het eind van de 19de eeuw ontwierp Hendrik Copijn in landschapsstijl, in gemengde stijl en in eclectische stijl, maar in samenwerking met Lodewijk werden ook al snel particuliere tuinen in de moderne decoratieve stijl aangelegd, zoals „Oud-Holland” en „Wisseloord” te Hilversum en de aanleg bij Huize „Offem” te Noordwijk.

Lodewijk huwde in 1908 met de Engelse Gladys Sarah Dawson en we mogen daarom aannemen dat hij de Engelse cottage-stijl vroeg heeft leren kennen.

Familie- en zakelijke betrekkingen geschematiseerd

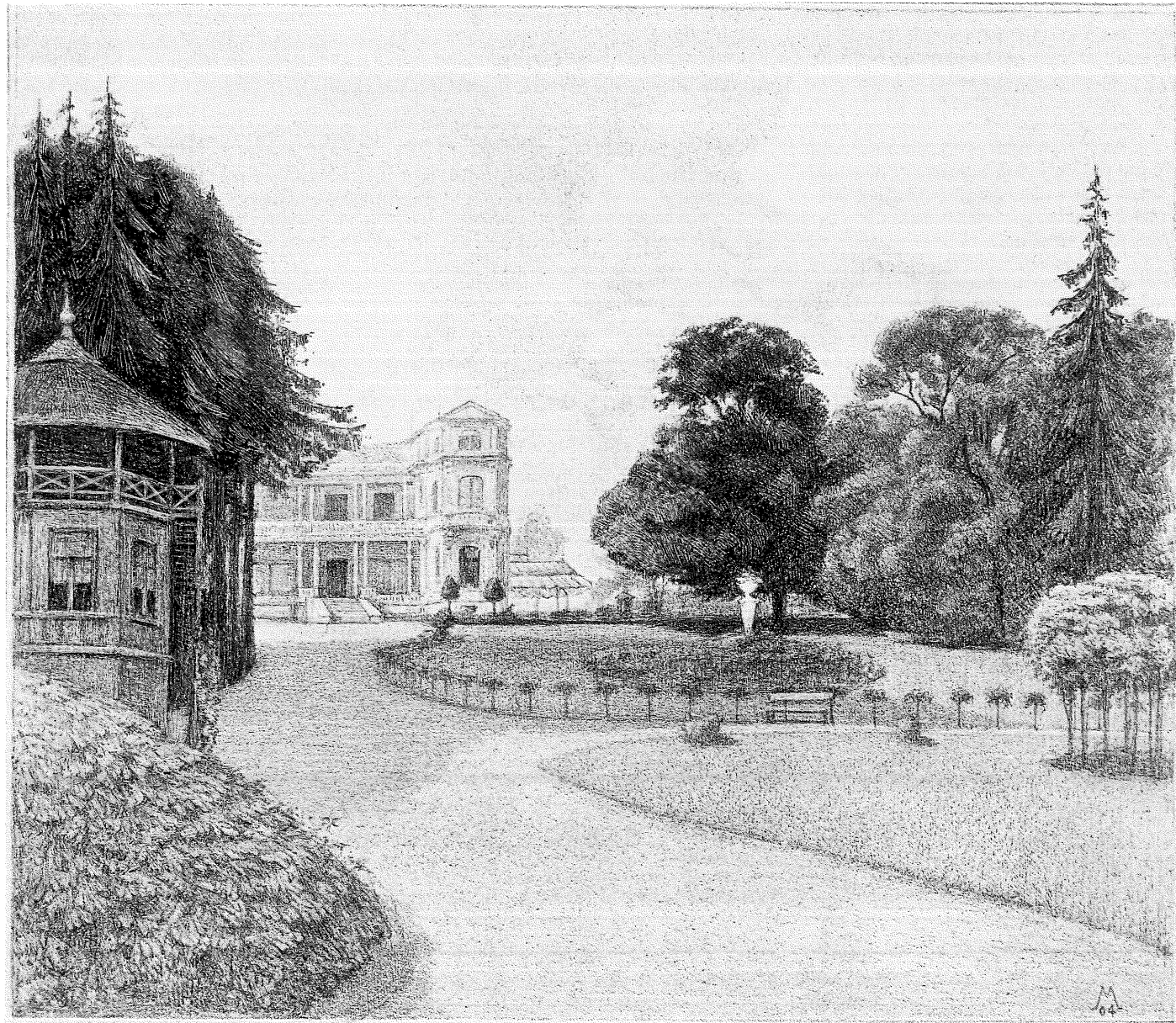
3. Ontwerp begraafplaats Düsseldorf (H. Copijn 1882)

Hendrik Copijn stond bekend als een open en mededeelzaam mens, die anderen graag van zijn kennis liet profiteren. Voor de gemeente Maartensdijk was hij 25 jaar gemeenteraadslid. Na het overlijden van Hendrik heeft ook Lodewijk Copijn als tuinarchitect bekende projecten aangelegd, zoals de begraafplaats „Kranenburg” te Zwolle, waarvoor hij een eerste prijs behaalde,

het „Van Boetzelaerpark” te De Bilt, het Willem de Zwijger plantsoen in Tuindorp Utrecht en de verdiepte tuin bij kasteel „Heeswijk”.

Dat de kwekerij veel te bieden had ten tijde van Lodewijk Copijn, bewijzen de vele catalogi die van de firma H. Copijn en Zn. zijn uitgegeven (RIVRO, Wageningen). In het bedrijf werden ook andere

medewerkers opgenomen. Zo werd o.a. S. G. A. Doorenbos, directeur Dienst Gemeente Plantsoenen Den Haag en in 1943 door de Duitsers ontslagen, van 1943-1945 als vertegenwoordiger-adviseur bij de firma aangesteld. Vlak vóór de bevrijding, 9 april 1945, is Lodewijk Copijn overleden; de firma werd voortgezet door zijn zoon H. H. Copijn, die in 1946 lid werd van de BNT.

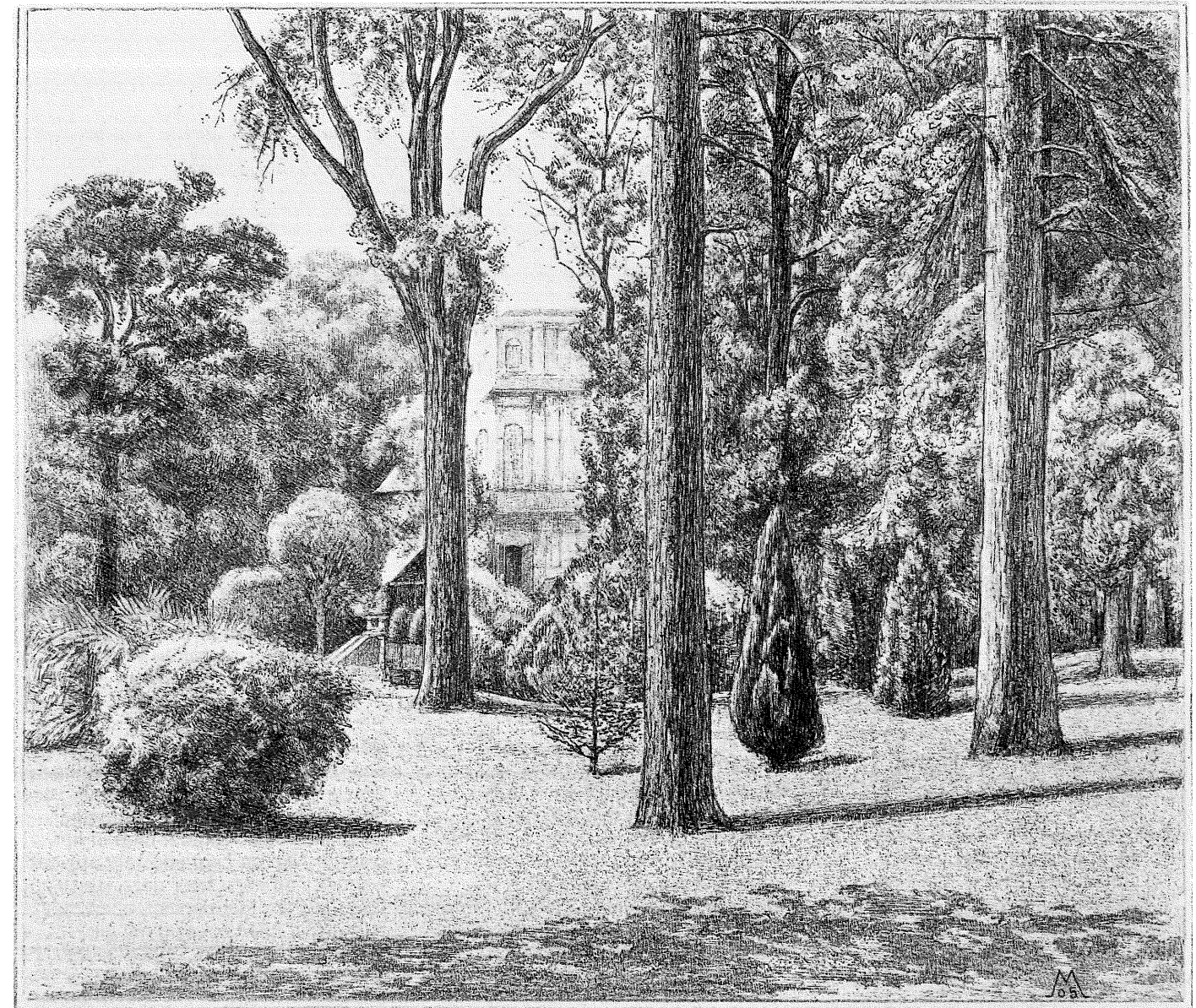

Aard van de werkzaamheden

Wanneer we de opdrachtgevers van H. en L. W. Copijn nagaan, blijkt dat zij werkten in dienst van particulieren en van vele gemeenten. De Utrechtse Heuvelrug en de Zuidelijke Veluwezoom waren als woonplaats zeer in trek aan het eind van de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw en daar kon vooral Hendrik van profiteren. Bekende buitenplaatsen in die streken

die door hem werden aangelegd of gereorganiseerd zijn de overplaats „Zandbergen” te Huis ter Heide, „Huize Persijn” te Maartensdijk, „Schoonoord” te Zeist, „Hemelsche Berg” en „Pietersberg” te Oosterbeek, „De Duno” te Doorwerth, „Huize Nuova” te Zeist en „Hydepark” te Doorn. In samenwerking met Lodewijk werd meer door het hele land gewerkt en werden veel villatuinen in en om Hilversum

aangelegd. Grote werken uit een wat latere periode zijn „Het Nijenhuis” te De Lutte en de „Menkemaborg” te Uithuizen. Voor zover we thans weten werkte Hendrik Copijn in opdracht van de gemeenten Zeist, Utrecht, Leiden, Groningen en Leeuwarden; Lodewijk ontving eveneens van Zeist en Utrecht gemeenteopdrachten en verder van de gemeenten Ubbergen, Zwolle en Maartensdijk.

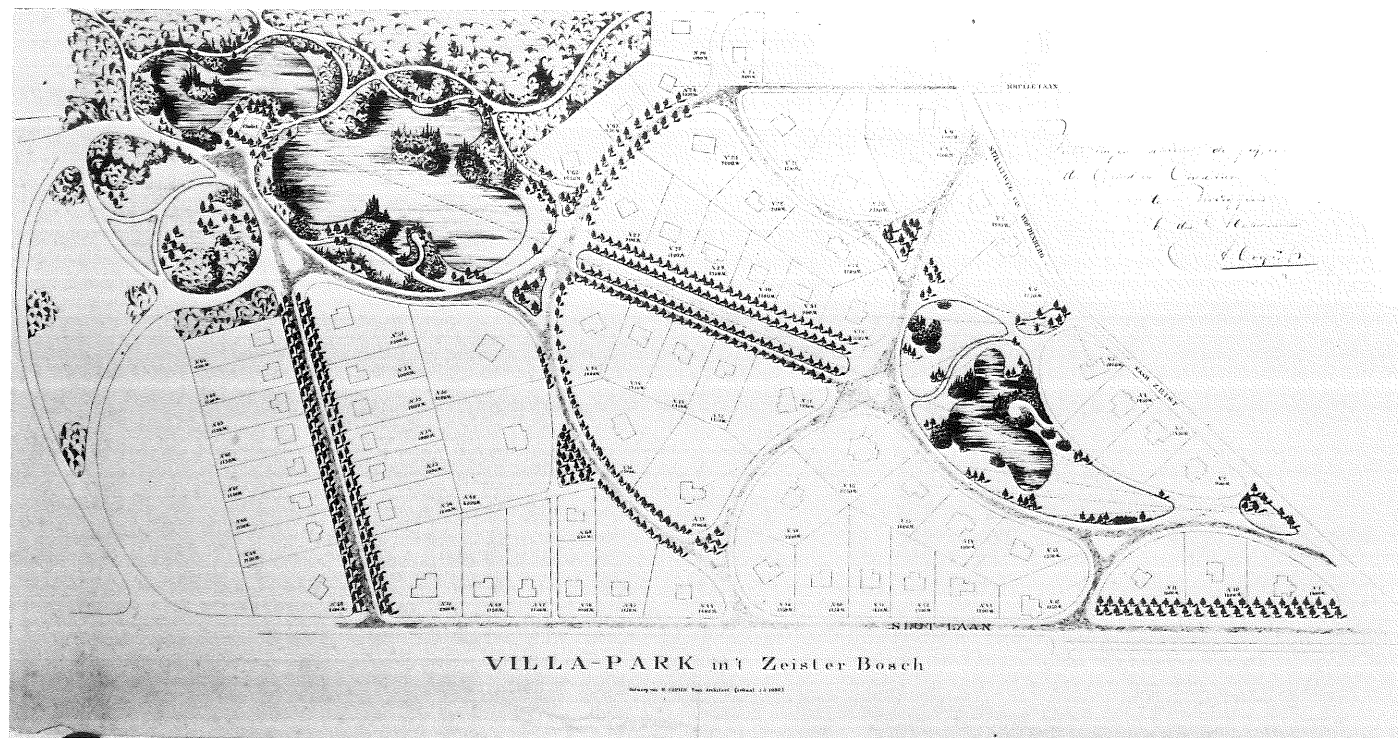

4a en b Huize „Duno” te Doorwerth (1904-05, aanleg mogelijk door H. Copijn, tekening van S. Moulijn)

Natuurbaden te Bilthoven en Mook en een kanovijver in het natuurpark Berg en Bosch te Apeldoorn waren grote recreatieopdrachten die Lodewijk Copijn heeft uitgevoerd. Zie verder Werkenlijst. Als laatste opdrachtgever kan het Koninklijk Huis worden genoemd. Uit 1894 treffen we zowel reorganisatieplannen voor park en tuin van Paleis Noordeinde van H. Copijn als van L. A. Springer aan. Is hier

sprake van een prijsvraag? Daar er slechts één plan is van Copijn en daar de tekeningen van L. A. Springer, in samenwerking met de bouwkundig opzichter van H.M. de Koningin de heer Neelmeijer, doorlopen tot 1907, mogen we aannemen dat deze laatste zijn gerealiseerd. Hendrik Copijn heeft zeker ook bekendheid gekregen door zijn inzendingen bij enkele prijsvragen:

- 1881 villapark in 't „Zeisterbosch”. L. A. Springer 1e prijs; het plan van H. Copijn werd echter uitgevoerd!
- 1882 begraafplaats te Düsseldorf. Alle ontwerpen werden afgedrukt in „Concurrenz-Pläne zur Anlage eines parkartigen Friedhofes in Düsseldorf”. Düsseldorf 1883. Eerste prijs Eduard Hoppe.

5. Villapark in het Zeisterbos (H. Copijn 1881)

1888 Parkaanleg op het „Hoogeland en Oudwijkerveld” te Utrecht. Hier behaalde H. Copijn een eerste prijs voor de beplanting, terwijl de eerste prijs voor de bebouwing aan J. A. Loran toeviel. Dit houdt in dat het tegenwoordige „Wilhelminapark” is uitgevoerd naar het plan van Copijn en de planning van „Oudwijk” is gerealiseerd volgens het plan van Loran.

1889 „Oosterbegraafplaats” Amsterdam. L. A. Springer 1e prijs, H. Copijn 2de prijs.

1904 „Rengerspark” Leeuwarden. H. F. Hartogh Heijs van Zouteveen, docent tuinkunst te Wageningen, was één van zijn mededingers. Er waren echter zo weinig inzendingen dat H. Copijn eenvoudigweg als uitvoerder van zijn plan werd aangewezen.

Ook is bekend dat L. W. Copijn een inzending op een prijsvraag met een eerste prijs kreeg beloond, en wel voor:

1928 Begraafplaats „de Kranenburg” te Zwolle. L. W. Copijn moest het hier o.a. opnemen tegen G. Bleeker (2de prijs) en Th. J. Dinn.

Vele penningen, die H. Copijn en Zoon uitgereikt kregen, o.a. als herinnering aan prijsvragen, bevinden zich nog in particulier bezit.

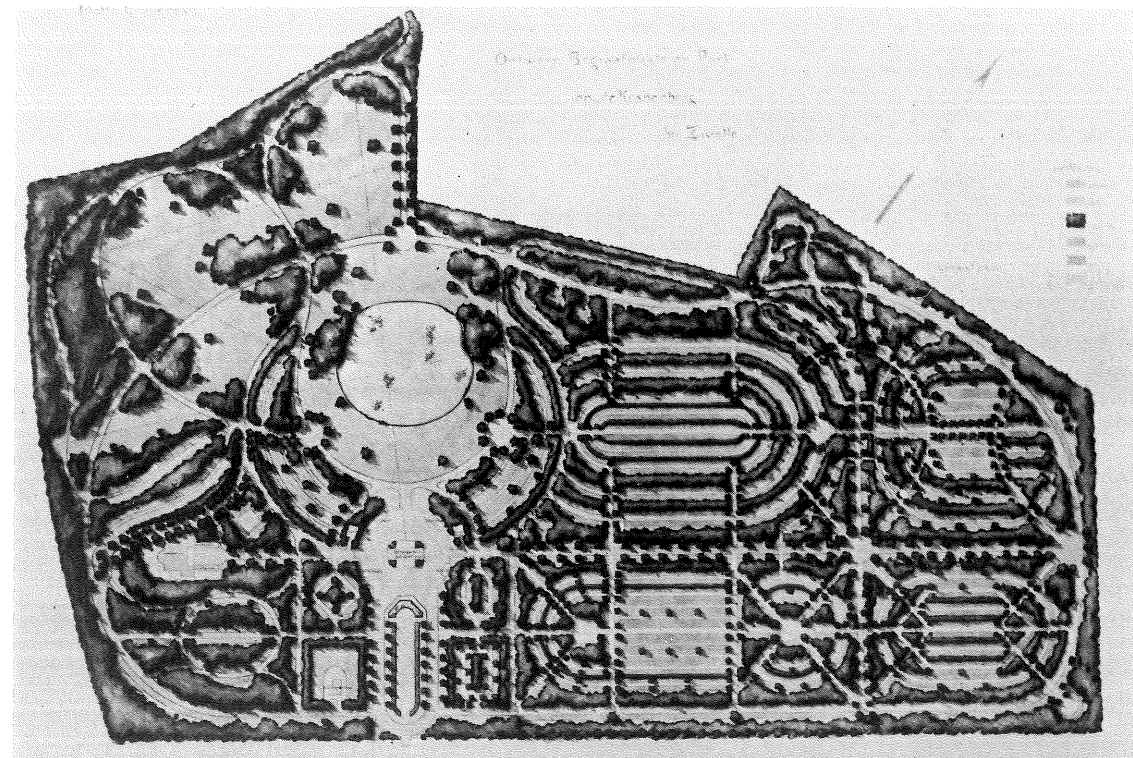
Stijloppvattingen van H. en L. W. Copijn

De stijl van ontwerpen van H. en L. W. Copijn heeft zich altijd aangepast aan de wens van de opdrachtgever en de mode van de tijd. Ze gaan beiden heel duidelijk met de tijd mee en vandaar ook dat er bij hen van verschillende stijlen sprake is. Door de weinige overgeleverde ontwerpen te bestuderen, zijn er toch verschillende stijlen te onderscheiden.

A. Landschapsstijl

Een van de vroege plannen is het ontwerp voor een tuin aan de Straatweg naar 's Graveland (ca. 1870, Wisseloord?). Het bestaat uit een samenstel van eivormige en andersvormige gazons binnen golvende lijnen, waartussen paden lopen, zodat iedere éénheid apart beleefd kan worden. Ieder gazon is op een andere manier ingeplant met boomgroepen, solitaire bomen en bloembedden. Deze stijl van ontwerpen heeft weinig met de grote landschapsstijl uit die dagen te maken. Van zichtassen bijvoorbeeld is geen sprake. Dit is wel het geval met het ontwerp, gesigeneerd door H. Copijn en gedateerd 1860, betreffende de overplaats van Huize „Zandbergen”. Overeenkomstig de landschapsstijl van Rudolph Siebeck, ontwerpt hij een park, samengesteld uit bouwland en een vijver, omringd door paden en weiden met boomgroepen en solitaire bomen. Een tuinhuis ligt verscholen in de bossage. Alles is gerangschikt

rondom een centrale waterpartij, waar men omheen kan wandelen. Ook het plan voor het villapark in 't Zeisterbosch (= „Wilhelminapark”) uit 1881 is in deze landschapsstijl ontworpen. Strakke bomenlanen met aan beide zijden huizen vormen de zichtlanen vanuit een chalet dat het middelpunt vormt in een wandelpark, opgebouwd uit een grote vijver, waarlangs paden, gazons en boomgroepen zijn ontworpen. Het plan voor de begraafplaats in Düsseldorf (1882) is eveneens rondom een grote vijver opgezet. Een lange zichtlaan loopt door het hele park vanaf de ingang tot aan de cirkelvormige verzamelplaats. Voordat men in het centrum van de begraafplaats arriveert, wandelt met eerst door deze laan, langs weiden met boomgroepen met iets verder zicht op de grote vijver. Het is bekend dat H. Copijn contacten had met de Duitse tuinarchitectuur (via o.a. de prijsvraag in Düsseldorf en de handelscontacten van de firma J. Copijn en Zn.) en dat hij later graag in Duitsland en Oostenrijk rondreisde met leden van het Dendrologisches Gesellschaft. Het is dus niet verwonderlijk dat hij door de Duitse opvattingen van de tuinarchitectuur beïnvloed werd. Ook het Nederlandse boekwerk: „Tuinen, Villa's, Buitenplaatsen” (1876), met platen uit de werken van Siebeck, Neubert, Schmidlin en Wörmann, bewerkt door H. Witte, zal hebben bijgedragen tot zijn opvattingen van de landschapsstijl en de hierna te bespreken eclectische stijl.

6. Ontwerp begraafplaats Kranenburg te Zwolle (L. W. Copijn 1928/29)

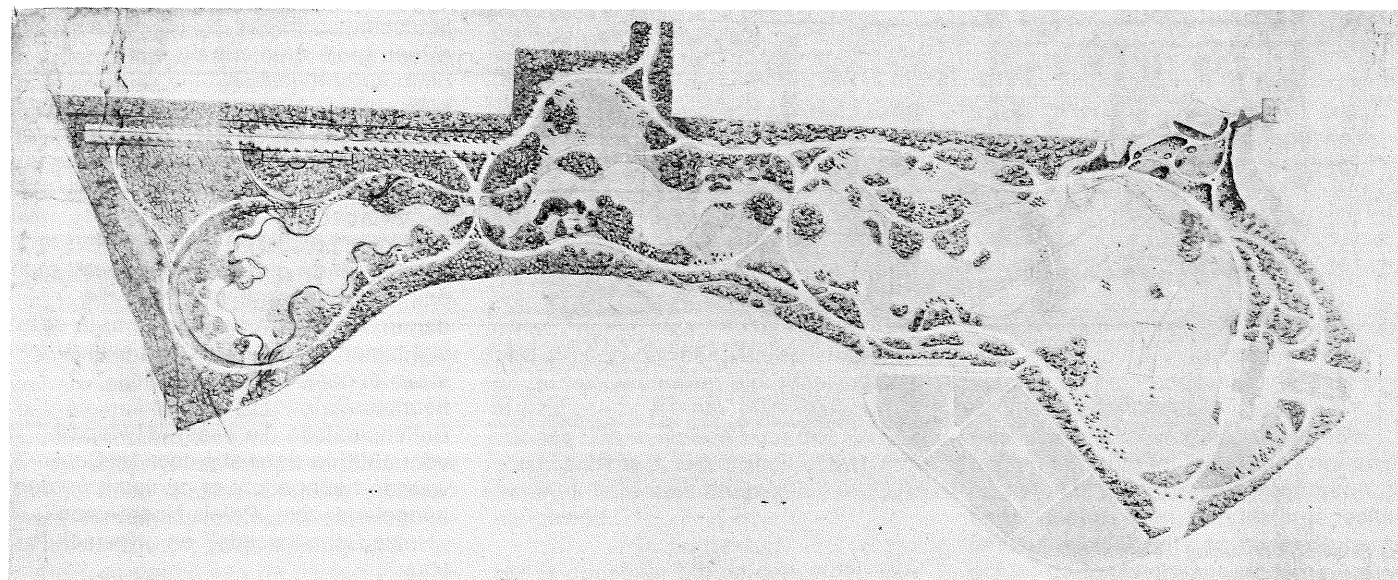
In 1888 ontwerpt H. Copijn „Sperwershof” te 's Graveland en de parkaanleg op „t Hooge Land en Oudwijkerveld” te Utrecht (later Wilhelminapark genaamd). Beide ontwerpen zijn qua compositie evenwichtiger en rustiger geworden. Deze opvatting van de landschapsstijl is met die van de grotere projecten van L. A. Springer te vergelijken. Opmerkelijk is te noemen dat hij in het ontwerp van het Wilhelminapark een speelplaats en een speelweide projecteerde. Deze elementen bracht Springer bijna nooit in zijn parken aan (eerste maal in „Oosterpark”), daar hij

vond dat parken rustoorden moesten zijn en geen concentraties van onrust. De werkzaamheden van de firma H. Copijn en Zn. begonnen in 1900, waarschijnlijk met de reorganisatiewerkzaamheden van „Aardenburg” te Doorn voor S. P. van Eeghen. Het park dat oorspronkelijk was aangelegd door J. Copijn, werd in N.O.-richting uitgebreid met o.a. een lange grasbaan als vista en een rozentuin. In het nieuwe gedeelte had Copijn een wandelpark met vijverpartij, ravijn en kunstsrots gecreëerd. De landschapsstijl werd hier toegepast in overeenstemming met het reeds

bestaande park. Nieuwe vormen werden ook toegevoegd zoals de rozentuin.

Ook het „Rengerspark” te Leeuwarden werd nog aangelegd in ouderwetse 19de eeuwse landschapsstijl. Eén van de belangrijkste opdrachten die o.l.v. L. W. Copijn tussen 1925 en 1940 werd uitgevoerd, was het „Wandelpark” te De Bilt, later „Van Boetzelaerpark” genaamd. De familie Van Boetzelaer bood dit park (7½ ha) aan de gemeente De Bilt aan. Het werd een wandelpark in landschapsstijl rondom een centrale vijver.

7. Parkaanleg „Rams-Woerthe” (H. Copijn 1899)

B. Nieuwe landschapsstijl of gemengde stijl

In 1889 ontwierp H. Copijn een plan voor de „Oosterbegraafplaats” in Amsterdam in concurrentie met L. A. Springer. Springer behaalde een eerste prijs, Copijn een tweede. Het plan van Springer is tegenover dat van Copijn rustiger van opzet. Beide plannen zijn in de nieuwe landschapsstijl of gemengde stijl, d.w.z. dat enkele geometrische vormen zijn uitgevoerd binnen de opzet van een groter park in landschapsstijl. In het modernere ontwerp van Copijn zijn er meer geometrische elementen, nl. twee

loodrecht op elkaar staande lanen, met langgerekte grasparterres hier tussenin en een rozentuin of bloementuin aan het eind van de lange laan, verdeeld in 8 rechthoekige perken.

Het park bij de in Jugendstil gebouwde villa „Rams-Woerthe” werd grotendeels in landschapsstijl aangelegd terwijl in de zichtas vóór het huis een strakke grasparterre met bloemenranden was ontworpen. Omdat de eigenaar H. Tromp Meesters niet jaren wilde wachten op het volwassen worden van zijn park, werden evenals in het geval van „De Haar”, volgroeide bomen van

elders gehaald en in het park geplant. De Drentse Aa, die achter het huis liep, werd gebruikt voor het aanleggen van een vijver die zich door het hele park heen slingert.

Ook de begraafplaats tevens parkaanleg op het oude landgoed „De Kranenburg” te Zwolle, door L. W. Copijn, is een ontwerp in nieuwe landschapsstijl. Volgens het juryrapport maakte Copijn hier prachtig gebruik van het bestaande terrein en heeft hij het begraafplaats- en het parkgedeelte op fraaie wijze laten samenvloeien. Verder werd door de jury gesproken van mooie doorzichten en een vijver van „ongezochten eenvoudigen vorm”.

C. Eclectische stijl

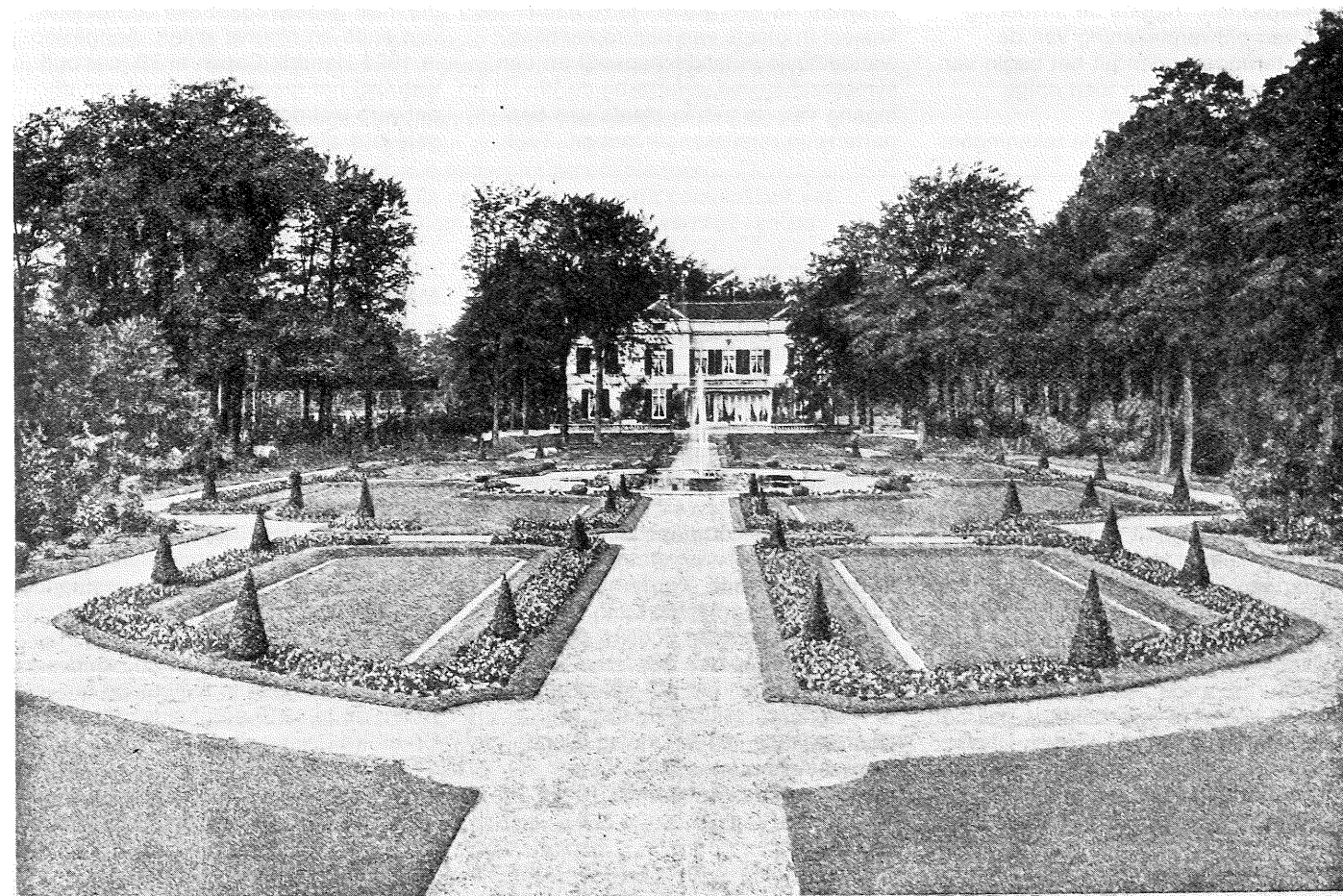
Het eerste grote project dat H. Copijn in de zgn. eclectische stijl heeft uitgevoerd, was de aanleg rondom Huize „Hydepark” te Doorn. Het huis werd gebouwd in neo-rennaissance-stijl, maar de stijl van het tuinontwerp heeft absoluut niets met de Hollandse renaissance-tuin te maken. Wat we hier zien zijn:

- a) veelkleurige bloemen in een bloementuin met mozaïekperken, een bassin en een fontein, vormen die vergeleken zouden kunnen worden met de parterres de broderie in de classicistische tuinkunst der barok;
- b) rozen in een ovale rozentuin; de ovale vorm gaat terug op de stadionvorm in de oudheid;
- c) fraai gegroepede heesters en uitgestrekte gazons overeenkomstig de landschapsstijl;
- d) een grote orangerie en een ommuurde moestuin.

Men spreekt hier van een eclectische stijl, een stijl die uit verschillende voorgaande perioden kenmerken heeft overgenomen en zo tot een nieuwe stijl is geworden.

De bloemmozaïeken met veel nieuwe planten uit de gehele wereld, vindt men ook in de Franse tuinkunst in die dagen. Ed. André ontwierp o.a. in deze stijl tuinen, die in Frankrijk bekend staan onder de naam „jardins fleuristes”.

Buitenplaatsen die naast „Hydepark” vóór 1900 in deze stijl door H. Copijn werden heringericht of opnieuw werden aangelegd, zijn „Paleis Noordeinde”, „Huize Schaerweijde” en „Kasteel de Haar”.

HUIZE „OFFEM” NOORDWIJK

AANLEG H. COPIJN & ZOON

9. Aanleg bij Huize „Offem” te Noordwijk (H. Copijn & Zn. ± 1910)

Dwars vóór „Paleis Noordeinde” ontwierp Copijn een grasparterre met bloemmozaïeken, een eigentijdse opvatting van een vorm uit de klassieke tuinkunst. Zie de illustraties in Gustav Meijer's „Lehrbuch der schöner Gartenkunst”, Berlin, 1860.

Op de buitenplaats „Schaerweijde”, aangelegd door J. D. Zocher jr. in landschapsstijl, werd een bloementuin ingericht. De vorm van deze tuin doet denken aan de reconstructie-tekeningen van Tusculum, beschreven door Plinius, ook afgebeeld in het Lehrbuch van Gustav Meijer.

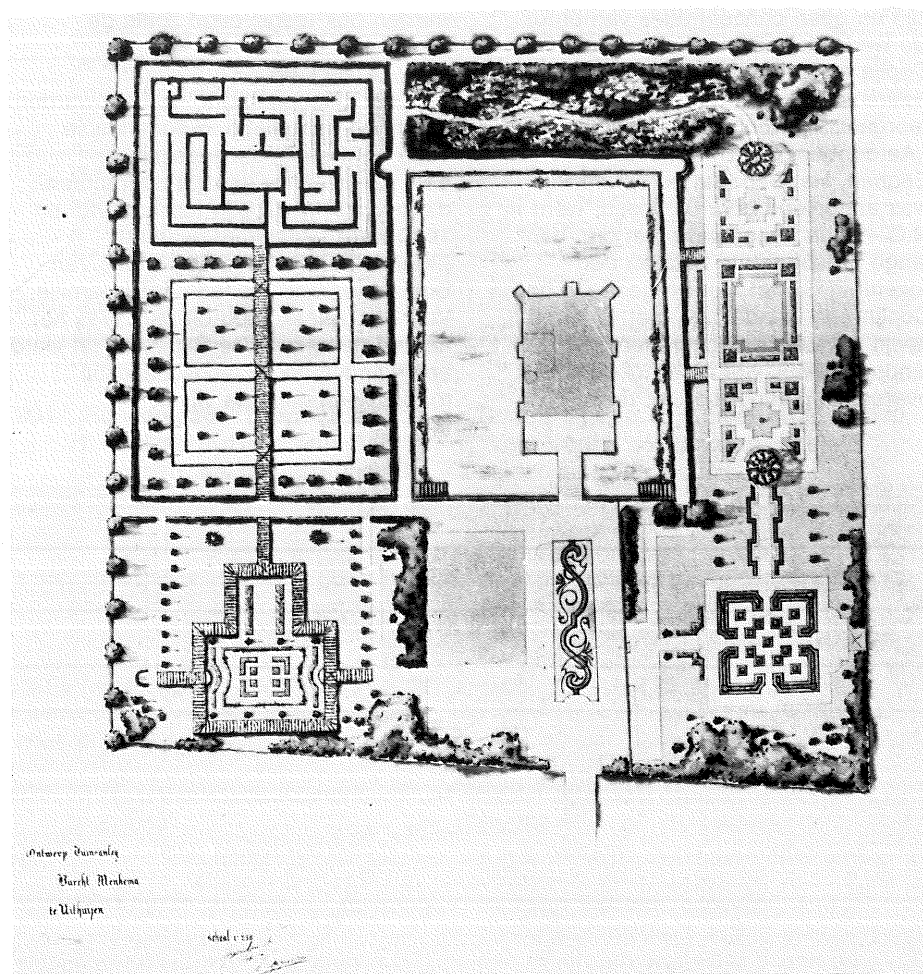
In het ontwerp van het park rondom het neogotische „Kasteel De Haar”, komen weer vormen uit alle tijden der tuinhistorie voor, zoals een „grand canal” uit de tijd van de aanleg van het

park van Versailles; aan beide zijden van dit kanaal liggen twee verschillende doolhoven, tuinvormen uit de renaissance, één in hoekige en één in ronde vorm, symboliserend resp. de man en de vrouw. In het vierkant omgracht gedeelte rondom het kasteel liggen 3 verschillende tuinen geprojecteerd, een rozentuin, een langgerekte zgn. Romeinse tuin met vele vazen en een tuin met Buxus-ornamenten. Deze drie tuinen zijn beslist geen copieën van een rozentuin uit de Middeleeuwen etc. maar het zijn eigentijdse opvattingen van vroegere vormen. Dit is typisch voor de eclectische stijl. Het zuidelijk deel van het park is in landschapsstijl aangelegd.

Het is denkbaar om de ontwerpen van

H. Copijn van „Paleis Noordeinde” en van „Huize Schaerweijde” ook tot de nieuwe landschapsstijl of gemengde stijl te rekenen, omdat het hier een geometrisch gevormd tuingedeelte betreft gecombineerd met een veel groter landschapspark, maar omdat het hier duidelijk om eigentijdse opvattingen gaat van klassieke vormen, zou ik het toch eclectisch willen noemen.

De „Menkemaborg” te Uithuizen is een veel later project in deze stijl. De vormen uit het verleden waren hier een doolhof, karakteristiek voor de renaissance-tuin, een middeleeuwse boomgaard met loofgang, een parterre op het voorplein, die aan vormen uit de barok doet denken, een klein gedeelte landschappelijk park en naast de borg, achter de beukenhaag, moderne

8. Ontwerp tuinaanleg „Menkemaborg” Uithuizen (H. Copijn & Zn. 1921)

bloementuinen. Tijdens de uitvoering werd een ontwerp-tekening van de tuinen teruggevonden uit het begin van de 18de eeuw. Er zijn toen enige wijzigingen aangebracht overeenkomstig deze oude tekeningen:

er kwam nu een grasparterre achter het kasteel in plaats van een romantisch wandelbosje in landschapsstijl en een symetrische grasparterre bij de W.-ingang van de tuin in plaats van een parterre in renaissance-vormen. Toch

bleef de gehele opzet een combinatie van oude en nieuwe stijlen. Aangezien in 1921 Hendrik Copijn al 79 jaar oud was, zal het grootste aandeel van dit ontwerp wel door Lodewijk Copijn geleverd zijn.

D. Decoratieve stijl

In de catalogi/prijscuranten van de firma H. Copijn en Zoon staan vanaf 1911 foto's van uitgevoerde werken afgebeeld. De tuinen die in deze catalogi zijn afgebeeld, zullen in het algemeen gesproken, in het jaar dat de catalogus uitkwam, ongeveer 5 jaar oud zijn geweest. Zo mogen we voorlopig aannemen dat de tuinen afgebeeld in de catalogus van 1911, ontstaan zijn tussen 1905 en 1910. In de catalogus van 1911 komen foto's voor van een aanleg op „Oud-Holland” en „Wisseloord” te Hilversum. Deze zijn aangelegd in decoratieve stijl. Bij „Oud-Holland” is een rozentuin deel van de aanleg. Zoals al eerder is opgemerkt is het niet verwonderlijk dat juist Lodewijk Copijn tuinen in decoratieve stijl aanlegde, ten eerste omdat het zeer modern was in

die dagen en ten tweede omdat hij deze stijl uit Engeland waarschijnlijk goed kende. In 1908 trouwde Lodewijk Copijn nl. met de Engelse Gladys Dawson en we mogen aannemen dat hij in deze jaren nogal eens naar Engeland is gereisd en ook de Engelse literatuur op het gebied van de moderne tuinkunst daar onder ogen kreeg. Ook zgn. wall-gardens/muurtuinen als onderdeel van een grotere, reeds bestaande aanleg, werden toen uitgevoerd. Voorbeelden van tuinen in deze stijl ontworpen door H. Copijn en Zn., tussen 1905 en 1940 zijn: „Oud-Holland” (1906) en „Wisseloord” (1907) te Hilversum, „Huize Offem” te Noordwijk (ca 1910), „Huize Olanda” te Scheveningen (ca 1910), „Groot Warnsbom” te Arnhem (ca 1915),

muurtuin van „Beukenburg” te Maartensdijk (ca 1915), „Huize Den Engh” te Den Dolder (1918), „Het Stroet” te Enschede (ca 1920), de muurtuin op „Vollenhoven” te De Bilt (1922), de tuin bij het gemeentehuis te Ubbergen (ca 1930) en de verdiepte tuin bij „Kasteel Heeswijk” te Heeswijk (1939). Ook de rotstuin en de heidetuin, enerzijds als deeltuin in een moderne geometrische opzet, anderzijds als nieuwe aanleg op een reeds bestaande grotere buitenplaats in landschapsstijl, deden die jaren hun intrede. Door de Fa. H. Copijn en Zn. werd o.a. ca 1915 een rotstuin aangelegd te Baarn en in 1918 een heidetuin op „de Breul” te Zeist.

Overzicht van werken

Wanneer we nu de opgestelde werkenlijst overzien, blijkt dat verreweg de meeste opdrachten lagen op de Utrechtse Heuvelrug, tussen Utrecht en Doorn. Ook waren vader en zoon in trek in het Gooi. Deze twee gebieden zijn natuurlijk bij uitstek streken waar men zich graag vestigde in het begin van deze eeuw. Ook in de buurt van Groenekan, en in 's-Gravenhage en de omgeving van Arnhem werden meer projecten aangelegd.

Omdat de zonen H. Copijn, L. W. Copijn alsook later H. H. Copijn steeds vroeg bij hun vader in de zaak kwamen, is hier eigenlijk geen sprake van een drukste periode voor één van de tuinarchitecten. De opdrachten liepen niet af bij het ouder worden, maar werden steeds weer door de zoon overgenomen. De oudst bekende tekening van het geslacht Copijn is een „tekeningetje door mij als oefening vervaardigd” uit 1859 door H. Copijn. De laatste

tekening die ons interesseert voor ons onderzoek over de jongere tuinkunst tot 1940, is het ontwerp van de verdiepte tuin van „kasteel Heeswijk” uit 1939. De eclectische stijl waarin H. en L. W. Copijn ontwierpen, heeft toch wel enige bijzondere resultaten in Nederland opgeleverd. De aanleg rond „Kasteel De Haar” door H. Copijn en de aanleg rond de „Menkemaborg” door L. W. Copijn zijn nog goed bewaarde voorbeelden daarvan.

Met dank aan:

H. L. Copijn en J. O. J. Copijn
Gemeenten Bilthoven, Dirksland, Enkhuizen, Geldermalsen, Heemstede, Hilversum, Hoevelaken, Hulst, Maartensdijk, Mook, Noordwijk, Steenwijk, Zeist.
Gemeentearchieven Apeldoorn, Arnhem, 's-Gravenhage, Groningen, Hilversum, Leeuwarden, Utrecht.
Museum Menkemaborg, Uithuizen.
Rijksdienst Monumentenzorg, foto-archief.

Geraadpleegde literatuur

Belder, J., S. G. A. Doorenbos, leven en werk. Dendroflora, 1983, 20, p. 15-54.
Blijdenstijn, R. Zeist, Groei en Bouw, 6 dln. Zeist: Kerkebosch B.V. 1983/84.
Concurrenz-Pläne zu Anlage eines parkartige Friedhofes in Düsseldorf. Düsseldorf. 1883.
Copijn, H. en Zn. Tuinarchitectuur. Eenige afbeeldingen van tuinen door ons ontworpen en uitgevoerd. Groenekan. Ca. 1920.
Copijn, H. en Zn. Catalogi/prijscuranten. Groenekan. 1901 t/m 1944.

Copijn, J. Algemeene Catalogus en Prijscurant. Groenekan. 1867-1868.
Copijn, J. Catalog/Handels-Preise. Groenekan. 1882-1883.
Copijn, J. Kasboeken 1827-1848.
Landré, W. J. N. Hydepark bij Driebergen. Eigen Haard, 1889.

Afdeling Speciale Collecties
Centrale Bibliotheek der
Landbouwhogeschool te Wageningen
Tel.: 08370-82701.